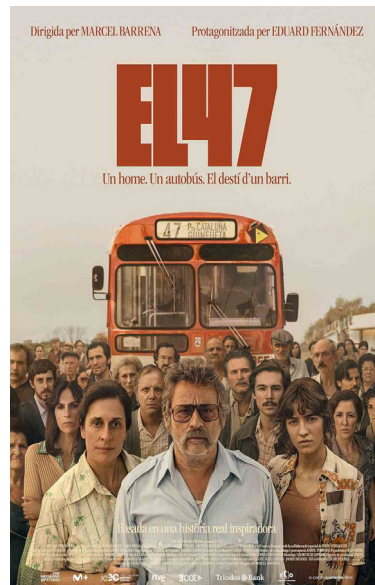

L'atenció a un tema abandonat pel cinema català

El cinema català s'ha ocupat poc d'un tema social i polític, humà al capdavant, tan rellevant com el de la migració a Catalunya, entre els últims anys cinquanta i seixanta, de moltes persones provinents de la resta de l'Estat Espanyol que, com recorda una veu "en off" emocionalment implicada ("aquesta és la història de la meva família, de la meva ciutat, del meu país") al començament del film *El 47*, sobretot provenien d'Andalusia i Extremadura escapant-hi de la misèria i del caciquisme. També ho feien d'un abandonament franquista que, en connivència amb el capitalisme industrial que va aprofitar l'arribada de mà d'obra barata sense ocupar-se d'altra cosa que d'exploitar-la, va perviure als llocs urbans o al seu entorn on, condemnats pràcticament a viure apartats, van instal·lar-se els migrants sense que l'administració pública els procurés serveis essencials. Tant ha sigut l'"abandó" del tema per part del cinema català, i en general de tot l'audiovisual, que, quan es fa memòria de les pel·lícules que l'han abordat plenament, només ve al cap poderosament, això sí, *La pell cremada* (1967), de Josep Maria Forn, que, a més, té el mèrit d'haver sigut realitzada mentre passava allò que s'hi narra: l'arribada de migrants (representats pel paleta que, interpretat per Antonio Iranzo, té una família que ve poc després fent un viatge en tren convertit en document) per construir edificis a llocs de la costa en el moment de la irrupció del turisme, que, com la construcció, no para.

D'aquí, s'ha de celebrar l'existència d'*El 47*, pel·lícula dirigida per Marcel Barrena (fent-ho tres anys després de *Mediterrani*, sobre uns activistes que volen socórrer els refugiats a l'illa de Lesbos) que fa present com ho van fer els primers habitants de Torre Baró (actualment un barri del districte barceloní de Nou Barris) per tenir-hi una casa (inicialment, només podia ser una barraca) i la seva lluita posterior per aconseguir uns serveis públics mínims. El film té un preàmbul, datat

EL 47

Espanya, 2024

Direcció: Marcel Barrena

Guió: Marcel Barrena, Alberto Marini

Intèrprets: Eduard Fernández, Salva Reina, Carlos Cuevas

Durada: 114 min

Gènere: comèdia dramàtica

Idioma: català i castellà

Data d'estrena:

06/09/2024

l'any 1958. Diverses famílies construeixen durant la nit, clandestinament i apressadament, unes barraques en uns terrenys adquirits. Es fa de clar i arriba la guàrdia-civil, que, sobretot a través d'un oficial recurrent, s'anirà fent present en el curs del film. La gent, desesperada, no ha tingut temps de fer els sostres, que, segons la Llei del Sòl de l'època, impedièren que les construccions fossin enderrocades. Hauran de fer-les de nou. Un d'entre ells, però, aporta una idea com una reminiscència d'una cultura col·lectiva republicana que, esborrada pel franquisme, malauradament no perviu prou al present: enlloc que cada família construeixi la mateixa casa, tots plegats n'han de fer una cada nit i així successivament fins a fer-les totes.

Aquest home, que va existir realment, és Manuel Vital, nascut a Valencia de Alcántara (Cáceres) l'any 1923, amb un pare al qual, acabada la guerra civil, van assassinar els falangistes llançant després el cadàver, mai més identificat, en una fossa comuna: la repressió a Extremadura, zona republicana on la majoria de gent va perdre la guerra, va ser brutal per part de la minoria vencedora. El cas és que, convertit en personatge d'una ficció inspirada en fets reals relacionats amb el llarg abandonament sofert pels primers habitants de Torre Baró, Manuel Vital és l'heroi de la història a partir del moment que lidera l'ac-

ció col·lectiva que permetrà que, com es repeteix al film, la gent construeixi un barri amb les pròpies mans. El relat fa un salt temporal per situar-se l'any 1978, on transcorre bona part del que s'hi explica en relació amb una acció que fa que Manuel Vital formi part d'una memòria col·lectiva que, essent tan fràgil, és important que el film cultivi. Interpretat per Eduard Fernández, Vital, que havia enviudat, està casat amb una exmonja (Clara Segura) que va penjar els hàbits per ell, a qui va conèixer ajudant la gent de Torre Baró a construir les barraques. Ella té una vocació pedagògica i, en un lloc sense escola pública, fa el que pot per ensenyar a la mainada i a les dones condemnades pel franquisme a l'analfabetisme: un dels seus propòsits és ensenyar-los el català. Junts han criat la filla. Joana, que Manuel va tenir amb la primera esposa. Una noia que, en principi, no creu que serveixin per res les reunions de veïns del barri (“continuem abandonats com les rates”) i que sembla tenir dubtes pel que fa a la seva identitat cultural. Canta en una coral *Rossinyol que vas a França*, però, en un moment clau, l'emoció li arriba cantant una cançó de Chicho Sánchez Ferlosio, *Gallo rojo, gallo negro*, transmessa pel pare. Val a dir, però, que el film no juga a la confrontació cultural, sinó al contrari. Vital és un home fidel als seus orígens (com ho és a Torre Baró) i a la vegada implicat en la terra d'adopció. El català apareix com una possibilitat d'integració i de tenir més oportunitats. Allò que separa són les diferències socials, l'abandó classista, el menyspreu administratiu.

Hi ha les escenes familiars, però aquestes sempre es posen en relació amb les condicions de vida del barri, que Vital no pensa abandonar mentre treballa com a conductor d'autobús per la companyia de transports de Barcelona en un moment crític en què s'encadenen els acomiadaments. Tal com es mostra al film, això no li és aliè, però ell té un propòsit determinant: aconseguir que una línia d'autobús arribi a Torre Baró. El cas és que, cansat que no li fes cas l'Ajuntament de Barcelona, un any abans de la seva reconstitució democràtica, Vital va pujar l'autobús, que ell conduïa, de la Línia 47 (amb un recorregut des de Plaça Catalunya fins a la Guineueta) al seu barri per vindicar una necessitat dels veïns i demostrar que era possible fer-ho malgrat que els carrers estaven sense urbanitzar. També volia denunciar la precarietat en què vivien: pel que fa a l'aigua i l'electricitat, sense haver-hi escola pública i consultori mèdic, etc. Això passava encara no fa cinquanta anys. En el film s'apunta que les coses van canviar amb la democràcia. Sens dubte, però preval un sistema que separa, segrega, discrimina i no cobreix per igual les necessitats de tothom. Torre Baró, com altres llocs similars, té encara les

seves mancances. El problema afegit és que s'han perdut la consciència i l'actuació col·lectives. I potser, davant certes actituds del present, la memòria solidària de migracions encara recents.

Imma Merino Serrat
Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona